

Tlač a informácie

Súdny dvor Európskej únie
TLAČOVÉ KOMUNIKÉ č. 110/14
V Luxemburgu 17. júla 2014

Návrhy generálneho advokáta v spojených veciach C-148/13, C-149/13
a C-150/13
A, B a C

Generálna advokátka Sharpston sa domnieva, že sloboda postupu členských štátov pri overovaní sexuálnej orientácie uvádzanej žiadateľom o azyl je obmedzená Chartou základných práv

Hoci členské štáty majú právo overiť dôveryhodnosť takýchto tvrdení, niektoré metódy overenia, ako sú lekárske a pseudo-lekárske vyšetrenia, intruzívny výsluch a požadovanie dôkazu o sexuálnych aktivitách, sú nezlučiteľné s Chartou základných práv

Podľa smernice EÚ o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie byť utečencom¹, ktorá odkazuje na príslušné ustanovenia Ženevského dohovoru, štátny príslušník tretej krajiny, ktorý má odôvodnené obavy pred prenasledovaním vo svojom štáte z rasových dôvodov, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, politických dôvodov, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine, môže požiadať o priznanie postavenia utečenca v rámci EÚ. Súdny dvor už v minulosti rozhodol, že jednotlivец môže tvrdiť, že je členom určitej sociálnej skupiny z dôvodu sexuálnej orientácie.²

Žiadatelia A, B a C požiadali o azyl v Holandsku na základe toho, že ako homosexuálni muži majú odôvodnenú obavu, že budú vo svojich krajinách pôvodu vystavení prenasledovaniu. Ich žiadosti boli zamietnuté z dôvodu, že holandské orgány mali pochybnosti o pravdivosti ich tvrdení založených na ich vyhláseniach o vlastnej sexuálnej orientácii. Príslušný minister sa domnieval, že nebol povinný bezpodmienečne uznať tvrdenie jednotlivca o jeho vlastnej homosexualite. Preto ani vôľa žiadateľa A podrobiť sa vyšetreniu, ani predloženie filmu žiadateľom C, ktorý ho zachytáva pri vykonávaní sexuálneho aktu s iným mužom, neboli uznané za dostatočné na účely preukázania ich homosexuality. Minister tiež zohľadnil nekonzistentnosť u žiadateľa C, ktorý svoju predchádzajúcu žiadosť o azyl nezakladal na svojej homosexualite a jeho neznalosť organizácií obhajujúcich práva homosexuálov v Holandsku. V súvislosti so žiadateľom B boli uvedené rôzne dôvody vrátane jeho nejasného opisu: (i) jeho pocitov vo vzťahu k vlastnej sexualite, (ii) jeho sexuálnych vzťahov a (iii) spôsobu, ako sa v moslimskej krajine vyrovnal s uvedením si vlastnej sexuálnej orientácie.

Holandská Raad van State (Štátna rada), ktorá rozhoduje o opravných prostriedkoch všetkých troch mužov proti rozhodnutiam ministra, sa domnieva, že overenie toho, či žiadateľ je členom určitej sociálnej skupiny z dôvodu sexuálnej orientácie, by mohlo byť komplexnejšie než preskúmanie iných dôvodov prenasledovania. Smernica o oprávnení neposkytuje usmernenie o tom, do akej miery môžu členské štáty spochybňovať uvádzanú sexuálnu orientáciu, či v tejto súvislosti existujú určité obmedzenia, a ak áno, či sú tieto obmedzenia rovnaké ako obmedzenia uplatňujúce sa na žiadosti o azyl založené na iných dôvodoch. Raad van State sa preto Súdneho dvora pýta, či právo EÚ obmedzuje postup členských štátov pri posudzovaní dôveryhodnosti v prípadoch, keď žiadatelia žiadajú o priznanie postavenia utečenca z dôvodu ich sexuálnej orientácie.

¹ Smernica Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. ES L 304, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96) (ďalej len „smernica o oprávnení“).

² Spojené veci X, Y a Z (C-199/12, C-200/12 a C-201/12). Súdny dvor tiež rozhodol, že samotná kriminalizácia homosexuality nepostačuje na preukázanie prenasledovania. Takáto právna úprava musí byť vykonávaná takým spôsobom, ktorý vedie k závažnému porušeniu ľudských práv.

Generálna advokátka Eleanor Sharpston vo svojich dnešných návrhoch uvádza, že vzhľadom na to, že homosexualita sa nepovažuje za diagnózu, a vzhľadom na absenciu podporných písomných dôkazov (ktoré pravdepodobne nebudú vo väčšine prípadov dostupné), neexistuje objektívny spôsob preukázania uvádzanej sexuálnej orientácie s konečnou platnosťou. Osobná autonómia je dôležitou zložkou práva na súkromný život chráneného Chartou základných práv EÚ a jednotliviec preto má právo určiť svoju vlastnú sexualitu. To znamená, že **sexuálna orientácia uvádzaná žiadateľom o azyl musí vždy predstavovať východiskový bod akéhokoľvek posúdenia**. Z potreby ochrany celistvosti azylového systému a identifikácie falošných tvrdení, aby bolo možné pomôcť tým, ktorí skutočne potrebujú ochranu, však vyplýva, že členské štáty musia mať na základe smernice o oprávnení právomoc preskúmať takéto opatrenia.

Generálna advokátka Sharpston zdôrazňuje, že **od žiadateľov nemožno vyžadovať nič, čo by mohlo znevážiť ich ľudskú dôstojnosť alebo osobnú nedotknuteľnosť**. To, že smernica o oprávnení neobsahuje výslovné usmernenie pre postup členských štátov pri posudzovaní dôveryhodnosti, neznamená, že môžu konať bez toho, aby zohľadnili univerzálne normy stanovené v Charte základných práv. **Právo na telesnú a duševnú nedotknuteľnosť a právo na súkromný život sú porušené uplatnením metód intruzívnej a ponižujúcej povahy**, ako sú také lekárske a pseudo-lekárske testy ako falometria.³ Intruzívny výsluch tiež porušuje tieto práva. Takýto výsluch zahŕňa nielen požiadavku predloženia dôkazov vo forme fotografií alebo videozáznamov sexuálnych praktík, ale aj nabádanie na predloženie takéhoto materiálu ako dôkazu a jeho prijatie.

Generálna advokátka má tiež pochybnosti o dôkaznej hodnote týchto metód pri rozlišovaní medzi pravými a falošnými žiadateľmi. Lekárske vyšetrenia sa nesmú použiť, keďže homosexualita nie je uznaná diagnóza, a pseudo-lekáorskými vyšetreniami nemožno preukázať sexuálnu orientáciu. Žiadateľove odpovede na explicitné otázky nikdy nemôžu byť rozhodujúce, pričom „správne“ odpovede môžu byť v každom prípade vymyslené. Také dôkazy ako osobné fotografie alebo videozáznamy môžu byť tiež vyfabrikované. Keďže je v skutočnosti nemožné preukázať sexuálnu orientáciu, generálna advokátka sa domnieva, že metódy posúdenia, ktoré sa o to pokúšajú, nesmú byť súčasťou procesu posudzovania žiadostí o azyl.

Dokonca aj v prípade, keď žiadateľ o azyl súhlasí s takýmto vyšetrením, výsluchom alebo predložením explicitných dôkazov, sa generálna advokátka Sharpston domnieva, že takýto postup by stále porušoval jeho základné práva. Súhlas nemôže napraviť takéto porušenia a nezvýši dôkaznú hodnotu nijakého dôkazu získaného takýmto spôsobom. Vzhľadom na zraniteľné postavenie, v akom sa nachádzajú žiadatelia o azyl, je tiež otázne, či by takýto súhlas bol plne slobodný a informovaný.

Generálna advokátka zastáva názor, že také intruzívne preskúmania, ako sú opísané vyššie, sa tiež zakladajú na stereotypných domnienkach o homosexuálnom správaní, čo odporuje individuálnemu posúdeniu, ktoré vyžaduje smernica o oprávnení.

Generálna advokátka Sharpston sa domnieva, že namiesto uvedeného testovania by sa posúdenie toho, či sa má postavenie utečenca priznať, malo skôr zamerať na žiadateľovu dôveryhodnosť. To znamená zvážiť, či je jeho vysvetlenie vierohodné a koherentné.

V tomto ohľade generálna advokátka zdôrazňuje, že azylové konanie je skôr konaním o spolupráci než súdnym konaním. Nejde ani o to, aby orgány vyvrátili tvrdenia žiadateľa o azyl, ani o to, aby svoje tvrdenia žiadateľ preukázal, ale skôr o to, aby obe strany spolupracovali v snahe dosiahnuť spoločný cieľ. Preto sa generálna advokátka domnieva, že je dôležité, aby úradník, ktorý prijíma rozhodnutie, buď videl žiadateľove správanie pri poskytnutí jeho vysvetlenia (čo je vhodnejšie), alebo minimálne mal k dispozícii úplnú správu vrátane informácie o jeho správaní. S cieľom rešpektovať zásadu, že každá osoba má právo byť vypočutá predtým, než sa prijme rozhodnutie, ktoré jej spôsobuje ujmu, je tiež potrebné, aby žiadatelia o azyl mali možnosť vyjadriť sa k akejkoľvek špecifickej otázke týkajúcej sa dôveryhodnosti ich vysvetlenia, ktorá sa objaví v priebehu konania ešte pre prijatím konečného rozhodnutia.

³ Falometrické testovanie sa zameriava na fyzickú reakciu subjektu na pornografický materiál.

UPOZORNENIE: Súdny dvor nie je viazaný návrhmi generálneho advokáta. Úlohou generálnych advokátov je nezávisle navrhnúť Súdnemu dvoru právne riešenie veci, ktorá im bola pridelená. Sudcovia Súdneho dvora od tohto momentu začínajú v tejto veci poradu. Rozsudok bude vyhlásený neskôr.

UPOZORNENIE: Návrh na začatie prejudiciálneho konania umožňuje súdom členských štátov v rámci sporu, ktorý rozhodujú, položiť Súdnemu dvoru otázky o výklade práva Únie alebo o platnosti aktu práva Únie. Súdny dvor nerozhoduje vnútroštátny spor. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby rozhodol právnu vec v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora. Týmto rozhodnutím sú rovnako viazané ostatné vnútroštátne súdne orgány, na ktoré bol podaný návrh s podobným problémom.

Neoficiálny dokument pre potreby médií, ktorý nezaväzuje Súdny dvor.

Úplné [znenie](#) návrhov sa uverejňuje na internetovej stránke CURIA v deň ich prednesu.

Kontaktná osoba pre tlač: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z prednesenia návrhov je k dispozícii na „Europe by Satellite“ 📡 (+32) 2 2964106